

FORSKNINGSPLAN: NYT Ungas framtidsrapport 2026

1. Inledning och undersökningens utgångspunkt

NYT Ungas framtidsrapport är en årligen genomförd enkätundersökning som omfattar nästan hela Finland. Syftet är att kartlägga ungas förväntningar på arbetslivet samt deras färdigheter och uppfattningar kring ekonomi och företagande. Framtidsrapporten var tidigare känd under namnet ”Kun koulu loppuu” och har genomförts i olika former sedan 1980-talet. Enkäten är avsedd för elever i årskurs åtta och nio i grundskolan samt för studerande på andra stadiet. Respondenterna är således i åldern 14–19 år. Under de senaste åren har omkring 5 000 unga svarat på enkäten.

Bakom NYT Ungas framtidsrapport står ett omfattande samarbetsnätverk. De viktigaste samarbetsparterna 2026 är Taloustutkimus, Utbildningsstyrelsen, LokalTapiola och Helsingfors universitet. Själva datainsamlingen och analyserna genomförs av Taloustutkimus på uppdrag av Ung företagsamhet och ekonomi NYT. Forskare från Helsingfors universitet och Åbo Akademi har hjälpt till med utformningen av enkätens stomme samt i frågor som rör forskningsetik.

Ur forskningssynpunkt kan NYT Ungas framtidsrapport delas in i två delar. Den första delen består av den traditionella NYT Ungas framtidsrapport, som snarare är en sammanfattning av ungas uppfattningar och de faktorer som påverkar dem, än en egentlig vetenskaplig studie. År 2026 publiceras de första resultaten i april–maj, och de återstående resultaten i början av hösten 2026.

Den andra delen av Framtidsrapporten består av samarbete med forskningsorganisationer. År 2026 utförs forskningssamarbete med Helsingfors universitet (ansvarig forskare: Rekar Abdulhamed) och Åbo Akademi (ansvarig forskare: Karin Sundqvist). Separata avtal om överföring av data upprättas med dessa forskare, och respondenterna ombeds dessutom ge ett särskilt samtycke till att deras svar får användas i vetenskaplig forskning. Syftet med samarbetet är att använda det värdefulla materialet även inom vetenskaplig forskning samt att därigenom fördjupa resultaten och enkätens samhällseliga betydelse.

Framtidsrapporten har dessutom traditionellt haft ett tredje syfte: att fungera som undervisningsmaterial i utbildning inom arbetsliv och framtidsfrågor. I praktiken har detta inneburit att undervisningen efter att enkäten genomförts har fortsatt med samma teman till exempel i form av gemensamma diskussioner eller grupparbeten om framtidens arbetsliv. Detta förutsätter att enkäten även fortsättningsvis är respondentvänlig, koncis och utformad på ett sätt som motiverar unga att reflektera över sin egen framtid. Vi uppmuntrar lärare och studiehandedare att diskutera enkätens resultat också med eleverna. Vi tillhandahåller färdiga modeller för detta ändamål.

2. Genomförandet av enkätundersökningen

Enkätens struktur utformas i samarbete mellan NYT:s egna sakkunniga och samarbetspartner. En del av frågorna baseras på vetenskapligt validerade mätare, medan andra har utvecklats av NYT:s sakkunniga. Om vi inte hittar en lämplig validerad mätare för en viss omständighet strävar vi efter att själva utveckla en mätare eller fråga och vidareutveckla den för fortsättningen utifrån resultaten. Framtidsrapporten innehåller flera påståenden som tidigare använts i enkäten *Kun koulu loppuu*. Möjligheten att jämföra resultat från flera års tid är en central del av Framtidsrapporten och därför är tröskeln för att ändra dessa frågor hög. Enkätens mätare och frågor granskas alltid tillsammans med forskare som ingår i vårt samarbetsnätverk. Vi anser att det är viktigt att alla frågor och mätare möjliggör jämförelser med andra studier och utredningar inom samma områden samt att de bidrar med ny kompletterande information till den aktuella debatten och forskningen.

Enkäten besvaras via en separat webbplats för enkätsvar som Taloustutkimus administrerar. Ung företagsamhet och ekonomi NYT skickar en inbjudan till läroanstalterna att delta i undersökningen inklusive en länk till webbplatsen för enkätsvar. NYT får de aktuella kontaktuppgifterna till läroanstalterna från Utbildningsstyrelsen, som samtidigt också godkänner enkätens innehåll. Därefter distribuerar den inbjudna läroanstalten enkäten till respondenterna på det sätt som anses mest ändamålsenligt. NYT tillhandahåller de material som kan behövas för genomförandet av enkäten, exempelvis färdiga meddelandemallar till vårdnadshavare, en dataskyddsbeskrivning samt en beskrivning av syftet med enkäten. Dokumenten kan också laddas ned direkt från webbplatsen för enkätsvar. Alternativt kan lärare eller studiehandledare beställa länken till webbplatsen för enkätsvar direkt från NYT.

År 2026 öppnas webbplatsen för enkätsvar den 26 januari. Inbjudningarna att delta i enkäten skickas ut samtidigt. Enkäten kan besvaras åtminstone till den 13 februari 2026, men vid behov beviljar vi läroanstalterna förlängd svarstid.

3. Forskningsetik

Vi följer anvisningarna från Forskningsetiska delegationen TENK vid insamlingen av materialet. Respondenterna informeras klart och tydligt om att deltagandet är frivilligt och om syftet för insamlingen av materialet. Respondenterna ombeds dessutom ge ett separat, aktivt samtycke till att deras svar får användas i vetenskaplig forskning.

När det gäller information till vårdnadshavare är vår tolkning att eftersom det rör sig om en omfattande allmännyttig enkät (över 400 respondenter), där inga direkta personuppgifter, starka indirekta identifieringsuppgifter eller särskilt känsliga uppgifter samlas in, räcker det med så kallat passivt samtycke från vårdnadshavare till barn under 15 år. Passivt samtycke betyder att vårdnadshavarna har möjlighet att förhindra att barnet deltar i enkäten genom att skicka ett separat meddelande om att detta. I fråga om vårdnadshavare till unga över 15 år räcker det med att de informeras om enkäten. Denna tolkning bygger på TENK:s allmänna anvisningar, men vi är medvetna om att kommuner och läroanstalter kan ha egna förfaranden och villkor som gäller forskningsetik.

Eftersom det i princip är möjligt att i vissa fall identifiera enskilda respondenter genom att kombinera olika svar, har vi också utarbetat en separat dataskyddsbeskrivning som redogör för forskningsetiska frågor mer ingående. Det är ändå viktigt att observera att det i praktiken är nästan omöjligt att identifiera enskilda respondenter i materialet. Det innebär att vi inte kan garantera att alla respondenters rättigheter kan genomföras (till exempel respondentens rätt att få sina svar raderade eller ändrade).

3. Teman och fokusområden i enkäten för NYT Ungas framtidsrapport 2026

År 2026 har enkäten tre delar:

1. Förväntningar på arbetslivet och branschval (sökande av sommarjobb, förväntningar på arbetslivet, intresset för olika branscher, bakomliggande orsaker till intresset samt orsaker till könsuppdelade branschval)
2. Ekonomikunskaper och lärmiljöer för ekonomikunskaper (ungas uppfattningar om sin egen ekonomi och ekonomikunskaper, placeringar, attityder till ekonomi, lärmiljöer för ekonomikunskap och önskemål gällande undervisningen i ekonomi i skolan)
3. Bakgrundsuppgifter (bl.a. ålder, kön, föräldrarnas utbildning och sysselsättning, egen upplevelse av skolframgången, bostadsort, modersmål och allmän belåtenhet med livet)

I NYT Ungas framtidsrapport återkommer vissa frågor årligen, vilket möjliggör långsiktiga jämförelser mellan olika år. Utöver dessa så kallade trendfrågor innehåller enkäten även teman som varierar från år till år. I 2026 års enkät ligger fokus särskilt på orsakerna bakom ungas könsuppdelade branschval och på hur unga tillägnar sig ekonomiska färdigheter i olika lärmiljöer.

3. Preliminära forskningsfrågor och forskningsansvar i NYT Ungas framtidsrapport

Taloustutkimus utför analysen av hela det insamlade materialet. Analysen delas in i två delar:

- En första analysomgång som utgår från de preliminära forskningsfrågorna
- En andra analysomgång som utgår från fördjupande forskningsfrågor som resultaten av den första analysomgången aktualiserar

Preliminära forskningsfrågor 2026 är:

Arbetslivsteman:

- **Ungas sommarjobb:** hur stor andel av de unga planerar att söka sommarjobb, och vilken korrelation har detta med tidigare arbetserfarenheter?
- **Deltagande i program för entreprenörskapsfostran:** Hur hänger deltagandet i olika program och valfria ämnen inom entreprenörskapsfostran samman med ungas förväntningar på arbetslivet och deras framtidstro?
- **Ungas förväntningar på arbetslivet:** Under 2025 såg vi positiva signaler i resultaten som gäller stärkta arbetslivsförväntningar och ökad framtidstro bland unga. Fortsätter den positiva utvecklingen? Hur hänger förväntningarna på arbetslivet samman med upplevelser av gemenskap och psykiskt välbefinnande?
- **Branscher som unga funderar på:** Vilka förändringar kan observeras i ungas tankar om branschval jämfört med tidigare år, och vilka faktorer påverkar deras intresse för olika branscher? Vilken korrelation har de ungas intresse för olika branscher med deras förväntningar på arbetslivet och tro på framtiden?
- **Könsuppdelade branschval:** Vilka faktorer kan förklara att ungas branschval fortfarande i hög grad är könsuppdelade?

Ekonomiteman:

- **Upplevelse av eget ekonomiskt välbefinnande:** Hur har ungas upplevelse av sin ekonomiska situation förändrats mellan åren 2022, 2024 och 2026? Hur hänger upplevelserna av ekonomiskt välbefinnande samman med den subjektiva ekonomiska kompetensen och attityderna till ekonomi?
- **Subjektiv ekonomisk kompetens:** Hur upplever unga sina egna ekonomiska färdigheter och hur hänger de samman med användningen av olika lärmiljöer?
- **Placering:** Vilken andel av de unga gör placeringar och vad betyder placering för dem överhuvudtaget? I vilka lärmiljöer får unga information om placering?
- **Lärmiljöer för ekonomi:** I hurdana samtal om ekonomi deltar unga hemma, i skolan och med kompisarna och hur hänger detta samman med attityderna till ekonomi och med upplevelserna av den egna ekonomiska kompetensen och ekonomiskt välbefinnande?
- **Attityder till ekonomi:** Hur förhåller sig unga till pengar och konsumtion? Hur hänger detta samman med olika lärmiljöer för ekonomisk kompetens och användningen av dem?

- **Önskemål på undervisningen i ekonomi i skolan:** Om vilka ämnen som anknyter till ekonomi vill unga ha mera undervisning i skolan?

Vi tar mångsidigt hänsyn till ett brett spektrum av bakgrundsvariabler i anslutning till alla frågor, exempelvis kön, skolframgång, hembakgrund, invandrabakgrund, upplevelser av gemenskap och psykiskt välbefinnande.

Utöver dessa variabler kommer det insamlade materialet dessutom att användas för forskning i forskningsgruppen för pedagogisk psykologi vid Helsingfors universitet samt vid Åbo Akademi. Endast de forskare som anges separat i dataskyddsbeskrivningen har åtkomst till materialet.

När det gäller materialet från 2026 års enkät är avsikten att bedriva forskning om följande ämnen:

Entreprenörskapsorientering hos unga med invandrabakgrund samt deras upplevelser av tillhörighet och diskriminering, forskare Rekar Abdulhamed, Helsingfors universitet.

Rekar har redan publicerat forskning inom området men har för avsikt att studera fenomenet även ur ett långsiktigt perspektiv. Nedan ett exempel på publicerade resultat:

Entrepreneurial Intentions Among Immigrant-Origin and Native Youth: Exploring the Roles of a Sense of Belonging, Acculturation Attitudes, and Self-Esteem

Författare: Rekar Abdulhamed, Kirsti Lonka & Mette Ranta

Länk till artikeln: <https://www.mdpi.com/2227-7102/15/1/8>

Taloulosaamisen kertyminen formaaleissa ja informaaleissa oppimisympäristöissä sekä yhteydet talouteen liittyviin asenteisiin sekä kokemuksiin omista talousvalmiuksista ja taloudellisesta hyvinvoinnista, forskare Karin Sundqvist, Åbo Akademi.

4. Forskningsmetoder

Forskningen som bygger på materialet är i huvudsak kvantitativ. När det gäller fritextsvar är det också möjligt att göra kvalitativ innehållsanalys.

NYT:s framtidsrapport bygger främst på korstabulering och analys av korrelationer, men även faktor- och regressionsanalyser är möjliga. Målet för samarbetet mellan NYT och Taloustutkimus är ändå inte att producera egentlig akademisk forskning, utan det handlar snarare om ett sammandrag av de ungas svar. På det här sättet vill vi också peka ut möjliga forskningsområden för kompletterande vetenskaplig forskning. Vi lägger i varje fall stor vikt vid tillförlitligheten av materialet och resultaten, och vi testar detta varje år i anslutning till analysen. Under de senaste åren har felmarginalen varit cirka +/- 1,5 procentenheter.

I den forskning som görs i samarbete med universitetspartner används kvantitativa forskningsmetoder, särskilt faktor- och korrelationsanalyser. Analyserna ska uppfylla kraven för vetenskaplig forskning. Målet för detta samarbete är att publicera vetenskapliga resultat som bygger på materialet från Framtidsrapporten.

5. Samhällsbetydelsen och tillämpbarheten av NYT Ungas framtidsrapport

NYT Ungas framtidsrapport är en av de mest betydelsefulla nationella enkätundersökningarna som kartlägger ungas framtidsplaner. Enkäten genomförs årligen, vilket gör det möjligt att jämföra resultat från olika år. Det har gett viktig information bland annat om pandemins inverkan på ungas förväntningar och planer som gäller arbetslivet. Framtidsrapportens resultat som rapporterats i medierna har väckt offentlig diskussion kring bland annat ungas oro för att arbetslivet är för ansträngande, betydelsen av värderingar och arbetslivets kvalitet för ungas förväntningar på arbetslivet, ungas könsuppdelade branschval och en stärkt orientering mot företagande bland unga.

Nyttan av NYT Ungas framtidsrapport kan delas in i tre perspektiv:

SAMHÄLLET: Enkäten har stor betydelse för samhället och den ger aktuell information om ungas förväntningar på arbetslivet och om deras uppfattningar om ekonomi och företagande. Resultaten har lett till omfattande samhällsdebatt och bidragit till att öka insikterna bland annat om ungas förväntningar på arbetslivet.

SKOLAN: När unga svarar på enkäten uppmuntras de att reflektera över sina framtidsutsikter och över deras anknytande förväntningar och färdigheter. Enkäten lämpar sig därför särskilt väl för studiehandledning och kan användas i undervisningen både i samband med att de unga svarar på enkäten och efteråt i ljuset av resultaten. Resultaten har också använts i stor utsträckning på de lärarutbildningar som NYT erbjuder.

REGIONAL UTVECKLING: Enkäten gör det möjligt att utföra regionala analyser, och vi har tillhandahållit regionala resultat på begäran, om vi uppnått ett tillräckligt antal respondenter. År 2026 satsar vi särskilt på tillgången till regionala resultat. Informationen kan användas bland annat för att utveckla den lokala undervisningen om arbetsliv, ekonomi och företagsamhet.

Ytterligare information:

Lauri Vaara

Specialsakkunnig, lärande och lärarutbildning, forskningskoordinator

Ung företagsamhet och ekonomi NYT

lauri.vaara@nuortennyt.fi

Sakari Sandqvist

Forskningschef, forskningsansvarig

Taloustutkimus

sakari.sandqvist@taloustutkimus.fi